

Upprättande av räddningsplan för bostadsfastigheter

Anvisning

Inre säkerhet

INRIKESMINISTERIETS PUBLIKATION 3/2012

INRIKESMINISTERIET
Inre säkerhet

Upprättande av räddningsplan för bostadsfastigheter

Anvisning

Helsingfors 2012

Inrikesministeriet
Kopieringstjänsten
Helsingors 2012

ISSN 1236-2840
ISBN 978-952-491-723-0 (häftad)
ISBN 978-952-491-724-7 (PDF)

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Upprättande av räddningsplan för bostadsfastigheter Ordförande Vesa-Pekka Tervo Sekreterare Ilona Hatakka	Typ av publikation Publikation		
	Uppdragsgivare Inrikesministeriet		
	Datum för tillsättandet av organet 6.5.2011, SM027:00/2011		
Publikation (även den finska titeln) Upprättande av räddningsplan för bostadsfastigheter (Asuinkiinteistön pelastussuunnitelman laadinta)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>Ändringarna i fråga om förebyggande av olyckor i räddningslagen (379/2011) och statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) som trädde i kraft i juli 2011 har en betydande inverkan på upprättandet av räddningsplaner. För första gången fastställs syftet med räddningsplaneringen till sina centrala delar redan på lagnivå. På förordningsnivå har fastställningen inskränkts i samma mån.</p> <p>En räddningsplan måste göras upp för bostadsbyggnader som omfattar minst tre bostadslägenheter. Att utarbeta en räddningsplan och hålla den uppdaterad är ett viktigt verktyg för den egna beredskapen i bostadsfastigheter. Målet med planen är att stöda riskidentifiering, säkerhetsarbete och beredskap att agera vid olyckor i enskilda bostadsfastigheter. Räddningsplanen är inte ett dokument som har ett standardinnehåll utan den upprättas utgående från fastighetens särdrag och risker. Det är viktigt att räddningsplanen i första hand får ett innehåll som tjänar säkerhetsarbete i praktiken och uttryckligen beaktar de frågor som är ändamålsenliga för utvecklingen av säkerheten i bostadsfastigheten.</p> <p>I denna anvisning som inrikesministeriet har gett presenteras grunderna och riktlinjerna för genomförande av egen beredskap i bostadsfastigheter och för upprättande av en räddningsplan. Principer som styrde arbetsgruppens arbete var att göra det lättare för bostadsfastigheter att identifiera det egna säkerhetsansvaret och att utveckla räddningsplaneringen så att den tjänar de boendes vardag.</p> <p>Avsikten är att föra utvecklingsarbetet vidare på så sätt att en handbok om upprättande av räddningsplaner för bostadsfastigheter publiceras i fortsättningen och utbildningssystemet uppdateras med motsvarande innehåll. För att målen ska kunna nås krävs dessutom omfattande information och utbildning.</p> <p>Inrikesministeriet tillsatte den 6 maj 2011 en arbetsgrupp som styr räddningsplaneringen för bostadsfastigheter. Arbetsgruppens mandatperiod började den 6 maj 2011 och slutade den 30 september 2011. Arbetsgruppens medlemmar: Vesa-Pekka Tervo, inrikesministeriet, ordförande Alpo Nikula, inrikesministeriet, vice ordförande Katja Ahola, regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland Marina Furuholm, Isännöintiliitto Ansa Komi, Södra Karelens räddningsverk Hannu Kuhanen, Mellersta Nylands räddningsverk Karim Peltonen, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland Tuomas Pykkänen, Helsingfors räddningsverk Jaana Sallmén, Finlands Fastighetsförbund rf Jari Turunen, Norra Karelens räddningsverk Kimmo Vähäkoski, Räddningsinstitutet I arbetet har även följande personer deltagit: Heikki Kangas, Mellersta Nylands räddningsverk Heidi Partanen, Helsingfors räddningsverk Jaakko Pekki, Mellersta Nylands räddningsverk Arbetsgruppens sekreterare var Ilona Hatakka från Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland.</p>			
Nyckelord Räddningsplan, räddningsväsen, egen beredskap			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-724-7 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 3/2012	ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-723-0	
Sidoantal 23	Språk svenska	Pris 20 € + moms	Sekretessgrad offentlig
Distribution Inrikesministeriet	Förläggare/utgivare Inrikesministeriet		

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Asuinkiinteistön pelastussuunnitelman laadinta Puheenjohtaja Vesa-Pekka Tervo Sihteeri Ilona Hatakka		Julkaisun laji Julkaisu	
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 6.5.2011, SM027:00/2011	
Julkaisun nimi Asuinkiinteistön pelastussuunnitelman laadinta, Upprättande av räddningsplan för bostadsfastigheter			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Heinäkuussa 2011 voimaan tulleiden pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) onnettomuuksien ennaltaehkäisyä koskevilla muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia pelastussuunnitelmien laadintaan. Ensimmäistä kertaa pelastussuunnittelun tarkoitusta määritellään keskeisiltä osiltaan jo lain tasolla. Vastaavasti asetustason määrittelyä on supistettu. Asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Asuinkiinteistöissä pelastussuunnitelman laadinta ja sen ajantasaisuudesta huolehtiminen on omatoimisen varautumisen keskeinen työväline. Sen tavoitteena on tukea asuinkiinteistökohtaista riskien tunnistamista, turvallisuustyötä sekä varautumista onnettomuustilanteissa toimimiseen. Pelastussuunnitelma ei ole vakiosisältöinen asiakirja, vaan sen laadinnan lähtökohdiana on kiinteistön erityispiirteiden ja riskien tunnistaminen. Pelastussuunnitelmassa tulee keskittyä käytännön turvallisuustyötä palvelevien sisältöjen luomiseen huomioiden nimenomaan ne asiat, jotka ovat tarkoituksenmukaisia asuinkiinteistön turvallisuuden kehittämisen kannalta. Tässä sisäasiainministeriön ohjeessa esitetään perusteet ja linjaukset asuinkiinteistöjen omatoimisen varautumisen toteuttamisesta ja pelastussuunnitelman laadinnasta. Työryhmän työtä ohjaavina periaatteina olivat asuinkiinteistöjen oman turvallisuusvastuun tunnistamisen helpottaminen sekä pelastussuunnittelun kehittäminen palvelemaan asukkaiden arkea. Tarkoituksena on jatkaa kehitystyötä edelleen siten, että jatkossa julkaistaan opas asuinkiinteistöjen pelastussuunnitelman laadinnasta sekä päivitetään koulutusjärjestelmää vastaavilla sisällöillä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisäksi kattavaa tiedotusta ja koulutusta. Sisäasiainministeriö asetti 6.5.2011 työryhmän asuinkiinteistöjen pelastussuunnittelun ohjausta varten. Työryhmän toimikausi oli 6.5.2011–30.9.2011. Työryhmän jäsenet: Vesa-Pekka Tervo, sisäasiainministeriö, puheenjohtaja Alpo Nikula, sisäasiainministeriö, varapuheenjohtaja Katja Ahola, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Marina Furuhejm, Isännöintiiliitto Ansa Komi, Etelä-Karjalan pelastuslaitos Hannu Kuhanen, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos Karim Peltonen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö Tuomas Pylkkänen, Helsingin pelastuslaitos Jaana Sallmén, Suomen Kiinteistöliitto ry Jari Turunen, Pohjois-Karjalan pelastuslaitos Kimmo Vähäkoski, Pelastusopisto Työskentelyyn ovat lisäksi osallistuneet: Heikki Kangas, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos Heidi Partanen, Helsingin pelastuslaitos Jaakko Pekki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos Työryhmän sihteerinä toimi Ilona Hatakka Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä.			
Avainsanat (asiasanat) Pelastussuunnitelma, pelastustoimi, omatoiminen varautuminen			
Muut tiedot Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-724-7 (PDF), osoite www.intermin.fi/julkaisu			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 3/2012		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-723-0
Kokonaissivumäärä 23	Kieli ruotsi	Hinta 20 € + alv	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö	

Innehåll

1 Räddningsplaneringen betydelse	7
2 Identifiering och förebyggande av faror och risker	9
2.1 Identifiering av faror och risker i bostadsfastigheten.....	9
2.2 Förebyggande av olyckor och farliga situationer.....	12
2.3 Upprätthållande av räddningsplanen.....	14
3 Anvisningar för olika slag av olyckor samt farliga situationer och störningssituationer	15
4 Tryggande av förutsättningarna för släcknings- och räddningsuppgifter.....	16
4.1 Adressangivelse	16
4.2 Körvägar och räddningsvägar	16
5 Egen beredskap i undantagsförhållanden	17
6 Att göra de boende och andra berörda parter förtrogna med innehållet i räddningsplanen.....	19
6.1 Informering om räddningsplanen.....	19
6.2 Utbildning och kompetens i egen beredskap	20
7 Källor	21
8 Lagbilaga (utdrag ur räddningslagen och statsrådets förordning om räddningsväsendet)	21

1 Räddningsplaneringen betydelse

Antalet bostadsbränder i Finland är över 2 000 om året. Dessutom uppstår det i bostäder årligen över tusen farliga situationer där branden riskerar att sprida sig till andra delar av byggnaden. Cirka hundra personer om året omkommer eller skadas allvarligt i eldsvådor. Över 2 500 personer omkommer och tiotusentals personer invalidiseras i olyckor i hemmet och på fritiden. Bostadsfastigheternas fastighets- och hemförsäkringar ersätter årligen tusentals skador. Bostadsfastigheternas fastighetsförsäkringar ersätter egendomsskador som orsakats av brandskador årligen till ett belopp av cirka 30 miljoner euro. Motsvarande skador till ett belopp av nästan 70 miljoner euro årligen ersätts av hemförsäkringarna. Hemförsäkringarna ersätter årligen över 20 000 läckageskador, vars ersättningsbelopp överstiger 80 miljoner euro. Fastighetsförsäkringarna ersätter årligen över 10 000 läckageskador och ersättningsbeloppet är över 40 miljoner euro.

En trygg livs- och boendemiljö utgör en viktig del av del av människans grundläggande behov av trygghet. Myndigheterna kan inte ensam ansvara för säkerheten, utan till exempel i bostadsfastigheter ansvarar de boende tillsammans och slutligen varje individ själv för säkerheten hos sina handlingar och val. Att sörja för den personliga säkerheten och den egna miljöns säkerhet kallas egen beredskap. Egen beredskap innebär skyldighet att förebygga olyckor, skydda människor, egendom och miljön i farliga situationer samt beredskap för sådana räddningsinsatser som kan göras på egen hand.

Förpliktelsen till egen beredskap gäller bostadsfastigheten kollektivt, men räddningslagen innehåller också allmänna förpliktelser som gäller varje enskild boende. Förpliktelser som gäller alla är allmän handlingskyldighet¹, allmän aktsamhetsplikt² och skyldighet till försiktighet vid hantering av eld³. Varje boende är med andra ord skyldig att i farliga situationer slå larm, varna dem som är i fara och efter förmåga vidta räddningsåtgärder, iakttä allmän aktsamhet för att undvika eldsvådor och andra olyckor samt iakttä särskild aktsamhet vid hantering av eld och farliga ämnen. De boende är också skyldiga att skaffa brandvarnare till lägenheten och sörja för att dessa fungerar.⁴

I bostadsfastigheter är verktyget för egen beredskap en räddningsplan.⁵ Målet med upprättandet av planen är att förbättra riskidentifiering, förebyggande och beredskap att

¹ Räddningslagen 379/2011 (RäL) 3 §

² RäL 4 §

³ RäL 5 §

⁴ RäL 17 §

⁵ En räddningsplan som avses i 15 § i räddningslagen ska göras upp för
1) bostadsbyggnader som omfattar minst tre bostadslägenheter; Statsrådets förordning om räddningsväsendet (SRF om räddningsväsendet 1 § 1 mom.)

agera vid olyckor. Skyldigheten att göra upp en räddningsplan grundar sig på lagstiftningen.⁶

Räddningsplaneringen och säkerhetsarbetet ska utgå från riskerna. Detta betyder att de planerade åtgärderna grundar sig på identifierade risker. Räddningsplanen ska främst innehålla sådant som påverkar den dagliga säkerheten. I bostadsaktiebolag bär styrelsen ansvaret för att upprätta, upprätthålla och informera om räddningsplanen. Lagstiftningen kräver inte att bostadsfastigheten har säkerhetspersonal, men vid behov kan säkerhetspersonal utses som stöd för styrelsen. Personerna som utsetts att sköta uppgiften har inget juridiskt ansvar för bostadsaktiebolagets säkerhet, utan deras uppgift är att bistå styrelsen i säkerhetsarbetet som rör fastigheten, aktivera de boende att förbättra den gemensamma säkerheten och fästa de boendes uppmärksamhet vid säkerhetsaspekter.

Räddningsplanen upprättas och upprätthålls inte för räddningsmyndigheten utan för fastighetens och de boendes behov. Även om räddningsmyndigheten granskar räddningsplanen i samband med brandsyner är den primära aspekten inte övervakning, utan målet är att stöda och styra den egna beredskapen. Räddningslagen förpliktar inte bostadsfastigheter att tillställa räddningsmyndigheten en räddningsplan eller ett sammandrag av den. När räddningsverket granskar bostadsfastigheters dokument ges separata anvisningar om bostadsfastighetens räddningsplan eller ett sammandrag av den ska tillställas myndigheten.

För räddningsverken har det separat föreskrivits en uttrycklig förpliktelse att ge råd om utarbetandet av räddningsplanen.⁷ Myndigheterna ger också information om sådana externa risker som bostadsfastigheten inte kan påverka genom sin verksamhet, men som ska beaktas i räddningsplanen.

Syftet med räddningsplanen är att fästa de boendes uppmärksamhet vid riskfaktorerna i boendemiljön och att förebygga uppkomsten av farliga situationer och olyckor. I vissa situationer kan man tvingas vänta länge på myndighetshjälp vid en olycka. Genom att utarbeta och förverkliga en räddningsplan gör bostadsfastigheten sitt säkerhetsarbete och sköter därmed den säkerhetsuppgift som den har fått och som å andra sidan väl kan motiveras med hänvisning till de boendes bästa.

⁶ En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymningssäkerheten eller räddningsverksamheten är mer krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Räddningslagen (RäL) 15 § 1 mom. Enligt räddningslagens ikraftträdandebestämmelse ska en räddningsplan senast den 1 juli 2012 göras upp för sådana bostadsfastigheter som inte har varit skyldiga att göra upp en räddningsplan före reformen av räddningslagen. Bostadsfastigheter som redan från förut är skyldiga att göra upp en räddningsplan ska uppdatera planen senast den 1 juli 2013 så att den motsvarar de nya bestämmelserna.

⁷ Räddningsverket ska ge råd om utarbetandet av räddningsplanen. (SRF om räddningsväsendet 2 § 4 mom.)

Syftet med denna publikation är att ge bolagets styrelse och disponent anvisningar om hur räddningsplanen och säkerhetsfrågorna som tagits upp i räddningsplanen kan integreras i det dagliga livet och boendet. Det gemensamma målet är att öka säkerheten och trygghetskänslan i hemmiljön. För att målet ska kunna nås är det speciellt viktigt att informera om räddningsplanen och aktivera de boende.⁸ Denna anvisning kan i tillämpliga delar utnyttjas också till exempel när räddningsplaner för små företag uppdateras och i bostadsfastigheter som inte är skyldiga att göra upp en räddningsplan.

2 Identifiering och förebyggande av faror och risker

2.1 Identifiering av faror och risker i bostadsfastigheten

Räddningsplanen ska innehålla en redogörelse för slutsatserna av bedömningen av faror och risker. (RäL 15 § 2 mom.)

För att säkerheten ska kunna förbättras och upprätthållas är det nödvändigt att identifiera farorna. Därefter kan nödvändiga åtgärder planeras och genomföras. Enligt räddningslagen ska räddningsplanen innehålla en redogörelse för slutsatserna av bedömningen av faror och risker. Det betyder att de identifierade farorna och riskerna samt åtgärderna i anslutning till dessa ska införas i räddningsplanen. Åtgärderna kan förebygga risker eller lindra följderna av risker.

När farorna bedöms är det viktigt att komma ihåg att människan och hennes agerande är de vanligaste orsakerna till olyckor och skador. En lägenhetsbrand kan till exempel bero på okunnighet (service har inte utförts på elapparater) eller halkning kan vara en följd av att servicearbetet har försummats (sandning har försummats). Det är viktigt att identifiera sådana faktorer som kan leda till farliga situationer. På detta sätt kan man välja sådana metoder med vilka farliga situationer kan undvikas och deras följder begränsas.

Räddningsplanen måste grunda sig på identifierade faror. När farorna har identifierats bedöms riskerna som de orsakar. När riskens omfattning fastställs ska man beakta händelsens negativa följder och sannolikheten för att de förverkligas. De identifierade farorna och riskerna samt de nödvändiga åtgärderna införas i räddningsplanen.⁹

⁸ Kapitel 6 i anvisningen: Att göra de boende och andra berörda parter förtrogna med innehållet i räddningsplanen

⁹ RäL 15 § 2 mom.

Det finns åtskilliga modeller för riskhantering. Gemensamt för alla modeller är grundstrukturen som utgörs av

- Identifiering av riskfaktorer
- Bedömning av följderna av riskfaktorerna och sannolikheten för att de förverkligas
- Planering av förebyggande åtgärder och åtgärder som begränsar skador
- Tidsschema för förverkligandet av åtgärderna och fastställandet av ansvar
- Genomförande av åtgärder och uppföljning av resultaten av åtgärderna
- Utveckling av säkerheten.

Till exempel följande frågor kan ställas vid riskbedömningen:

- Har ansvaret för säkerheten i fastigheten fastställts och meddelats till alla berörda parter (arbetsfördelningen mellan eventuell säkerhetspersonal, fastighetsservicen, disponenten och styrelsen)?
- Har förutsättningarna för skötseln av uppgifterna säkerställts (de ansvarigas utbildning, tid, finansiering)?
- Har de boende och andra användare av fastigheten informerats om räddningsplanen?
- Har de boende de nödvändiga säkerhetskunskaperna och -färdigheterna (förebyggande av olyckor och säkert agerande i olika farliga situationer)?
- Kontrolleras det regelbundet att servicen på anordningarna och systemen i fastigheten är ändamålsenlig?
- Känner de boende till de rätta tillvägagångssätten vid störningssituationer i fastighetstekniken?
- Har ett eventuellt skyddstak för bilar eller soptunnor och andra byggnader beaktats i räddningsplanen vid sidan om själva bostadsfastigheten?
- Omfattas bostadsfastigheten av särdrag, till exempel olycksrisk i anslutning till transport av farliga ämnen? (Myndigheterna känner till sådana regionala risker som bostadsfastigheten måste ha beredskap för.)
- Är de boende förtrogna med principerna för att söka skydd inomhus och praktiska åtgärder (att stänga och täppa till dörrar, fönster och luftkonditionering)?
- Känner de boende till sina skyldigheter i anslutning till säkerheten (brandvarnare, förvaring av föremål, branddörrar osv.)?
- Har bostadsfastigheten ett sådant kulturhistoriskt specialvärde som måste beaktas i räddningsplanen?
- Har bostadsfastigheten en ändamålsenlig fastighetsförsäkring och känner de boende till vikten av en lägenhetsspecifik försäkring som en del av försäkringsskyddet?
- Har försäkringsbolagets försäkringsvillkor samt skydds- och säkerhetsanvisningar beaktats i bostadsfastighetens säkerhetsarbete?
- Kan iakttaga säkerhetsbrister åtgärdas omedelbart?

På motsvarande sätt kan man bedöma bostadsfastighetens egen beredskap i störningssituationer och återhämtningen efter sådana situationer. Störningssituationer kan sällan förebyggas, men genom egen beredskap skapas beredskap och metoder med vilka skador på både boende och egendom kan begränsas.

Med störningssituationer avses till exempel störningar som orsakas av exceptionella naturfenomen eller allvarliga avbrott i viktiga tjänster.

Exempel på störningssituationer:

- långvarigt elavbrott
- långvarig störning i distributionen av vatten eller värme
- plötslig vattenskada (brustet vattenledningsrör eller avloppspropp) eller annan översvämningsskada
- stormskador
- långvariga störningar i mobiltelefon-, datateknik- samt radio- och tv-näten

Vid identifiering av faror är det viktigt att beakta de personers åsikter som bor och arbetar i fastigheten, eftersom de känner till förhållandena och fastighetens särdrag bäst. Om fastigheten har många olika användare ska alla höras på ett mångsidigt sätt (t.ex. ansvariga för företag som är verksamma i bottenvåningen av ett höghus). En utomstående sakkunnig kan också anlitas, men detta får inte ersätta den kunskap som de som bor och arbetar i fastigheten har eller deras roll i planeringsprocessen. Om utomstående sakkunniga anlitas är det viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid att det informeras om räddningsplanen och att bolagsstyrelsen och de boende görs förtrogna med praxis beträffande säkerheten.

Förutom eldsvådor ska även andra typer av risker, såsom olycksfallsrisken, beaktas i bostadsfastigheternas säkerhetsarbete. De vanligaste olyckorna är att någon faller, ramlar eller halkar. På vintern är det viktigt att riskerna i anslutning till snö och is som faller från taket samt hala gångbanor beaktas i bostadsfastighetens säkerhetsarbete.

Uppföljningen av säkerheten och uppdateringen av anvisningarna bör helst planeras på förhand. Då kan man säkerställa att räddningsplanen tjänar det dagliga boendet på ett ändamålsenligt sätt.

2.2 Förebyggande av olyckor och farliga situationer

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare är för egen del skyldig att

- 1) förebygga eldsvådor och uppkomsten av andra farliga situationer,
- 2) ha beredskap att skydda personer, egendom och miljön i farliga situationer,
- 3) ha beredskap att släcka eldsvådor och för andra sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra,
- 4) vidta åtgärder för att trygga utrymning vid eldsvådor och andra farliga situationer samt åtgärder för att underlätta räddningsverksamheten.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också verksamhet som bedrivs någon annanstans än i en byggnad samt offentliga tillställningar. (RäL 14 §)

Farliga situationer kan förebyggas på förhand genom att åtgärda faktorer och förhållanden som kan leda till farliga och oönskade händelser. Enligt räddningslagen är bostadsfastigheter skyldiga att förebygga eldsvådor och andra olyckor, ha beredskap att skydda personer, egendom och miljön i farliga situationer samt ha beredskap att släcka eldsvådor och för andra sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra.¹⁰

För att trygga utrymning vid eldsvådor och i andra farliga situationer samt för att underlätta räddningsverksamheten ska utgångarna och räddningsvägarna vara fria från hinder. Detta betyder att byggnadens omgivning och lokaler ska hållas i sådant skick att risken för att en eldsvåda uppstår, avsiktligt anläggs och sprider sig är liten och att personer som befinner sig i byggnaden vid fara tryggt kan lämna byggnaden eller räddas på något annat sätt.¹¹ I trappuppgångar får inga föremål förvaras.¹² En brinnande barnvagn framkallar till exempel giftig rök i trappuppgången och försätter därmed de boende i allvarlig fara. Det är inte heller tillåtet att ha en dörmatta framför dörren till den egna lägenheten.

Lättantändligt material eller andra lättantändliga föremål får inte förvaras på vindar, i källare eller under eller i omedelbar närhet av byggnader, om det innebär risk för att eldsvåda uppstår eller sprids eller om det försvårar släckningsarbetet.¹³ I detta sammanhang är det också viktigt att beakta bestämmelserna om förvaring av farliga ämnen, till exempel bensin och flytgas.¹⁴ Ovan nämnda faktorer ska i synnerhet beaktas i anvisningarna till de boende och i planeringen av underhållet av bostadsaktiebolaget. Det är viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid säkerheten under reparationer eftersom utomstående då lättare kan komma in i fastigheten och riskerna för skadegörelse och stölder ökar. Detta gäller reparationsarbeten som antingen

¹⁰ RäL 2 § samt 14 § 1 mom. 1, 2, 3 punkten

¹¹ RäL 9 §

¹² RäL 10 §

¹³ RäL 9 §

¹⁴ Mer information: Säkerhets- och kemikalieverket, www.tukes.fi

bostadsaktiebolaget eller en boende har låtit utföra eller själva utfört. I samband med reparationsarbeten är det också viktigt att anvisningarna som gäller heta arbeten följs och att tillräcklig övervakning ordnas.¹⁵

Skräp och annat avfall får endast förvaras på platser som är avsedda för detta ändamål. Vid placering av avfallskärl och varulager, brandsektionering och låsning bör man beakta förhindrandet av att en eldsvåda anläggs avsiktligt och risken för att den sprids.¹⁶

Bostadsfastighetens släcknings- och räddningsutrustning ska vara funktionsduglig.¹⁷ Även utrustning som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, stegar samt skyltar och belysning som anger utrymningsvägar ska granskas och underhållas regelbundet och hållas funktionsdugliga. I bostadsfastigheter är det också viktigt att underhålla andra bolagsspecifika anordningar och utrustningar samt ventilationsanordningar och sotning.¹⁸ Det rekommenderas att underhåll och service av utrustningar beaktas i fastighetsserviceavtalen och att de antecknas i bostadsaktiebolagets servicebok om bolaget har en sådan.¹⁹ Det är bra att nämna detta i räddningsplanen. Om en servicebok inte är i bruk kan uppgifterna antecknas till exempel i en bilaga till räddningsplanen.

Kontaktpersonerna och -uppgifterna som behövs för att reda ut störningssituationer i utrustningar finns vanligen nämnda i serviceboken. Till räddningsplanen kan också bifogas en sida med kontaktuppgifter där kontaktuppgifterna till servicebolaget eller servicemannen samt disponenten antecknas. Här kan också kontaktuppgifter till bevakningsföretag, glasaffär och rörfirma antecknas, skadeanmälningens nummer till fastighetens försäkringsbolag, journalnummer för felmeddelanden till vatten- och elektricitetsbolaget osv. I räddningsplanen fastställs vems uppgift det är att kontakta ovan nämnda serviceparter.

För störningar i utrustningar kan huvudavstängningsventilernas lägen antecknas i räddningsplanen (till exempel för el, vatten, gas, värme, ventilation). Dessutom är det bra att anteckna var elhuvudcentralen, ventilationens stoppknapp och uppgifterna om brandtekniska anordningar finns, till exempel öppningsknappen för rökluckan i trappuppgången. För störningar i eldistributionen antecknas journalnummer till hissens service i räddningsplanen. I detta sammanhang är det all anledning att tydligt skilja åt åtgärder som hör till de boende från säkerhetstekniskt underhåll och service som hör till fastigheten.

¹⁵ RåL 4 och 5 §

¹⁶ RåL 9 §

¹⁷ RåL 12 §

¹⁸ RåL 13 §

¹⁹ Husets servicebok är ett fastighetsspecifikt dokument och den bruks- och underhållsanvisning för byggnader som avses i 66 § i markanvändnings- och byggförordningen. Anvisningen innehåller förutom basuppgifter om fastigheten även anvisningar och mål beträffande underhållet av fastigheten samt uppföljningsdata. Serviceboken är ett verktyg för underhållet av en fastighet och ska enligt markanvändnings- och bygglagen upprättas för alla nybyggnads- och ombyggnadsprojekt som måste ha bygglov. För fastigheter som byggts före år 2000 kan en servicebok upprättas frivilligt.

En del av bostadsfastighetens egen beredskap är anskaffning av säkerhetsmaterial. Ändamålsenliga primärsläcknings-, räddnings- och röjningsredskap, personskydd, första hjälpen-tillbehör samt annat material ökar säkerheten i bostadsfastigheten. När material och utrustning anskaffas beaktas de identifierade farorna. Om bostadsfastigheten till exempel ligger nära ett objekt som orsakar en speciell fara kan särskild skyddsutrustning krävas. På författningsnivå finns det inga detaljerade förpliktelser om mängden av eller kvaliteten på ovan nämnda utrustningar, redskap eller tillbehör. Räddningsmyndigheten kan dock av särskild anledning ge order om anskaffning av ändamålsenlig släckningsmateriel och utrustning som underlättar räddningsarbetet.²⁰

2.3 Upprätthållande av räddningsplanen

Räddningsplanen ska hållas uppdaterad.²¹ Med detta avses att planens innehåll uppdateras regelbundet på så sätt att innehållet alltid motsvarar situationen i bostadsfastigheten.

Då de som bor och använder fastigheten aktivt följer upp säkerheten kan de vanligaste faktorerna som utgör ett hot mot säkerheten snabbt upptäckas och bristerna kan raskt åtgärdas. Förfaringssätten som ska användas för att meddela om farliga situationer och brister bör antecknas i räddningsplanen. Ändamålsenlig praxis i fråga om anteckningar är ett effektivt verktyg för att utveckla det förebyggande arbetet. För att uppdatera räddningsplanen och hålla den à jour kan man dessutom utnyttja bostadsaktiebolagets egna säkerhetsbedömningar där uppmärksamheten kan fästas enligt valda teman till exempel vid skyltarnas skick eller säkerhetsutrustningens funktionsduglighet.

De insamlade uppgifterna om säkerheten utnyttjas när fastighetens säkerhetsnivå bedöms och när åtgärder väljs och inriktas. Kännedomen om den rådande säkerheten stöder därmed planeringen av verksamheten.

Fastighetens styrelse ansvarar för att åtgärder som leder till ökad säkerhet vidtas. Som god praxis anses att säkerhetsfrågorna behandlas på varje bolagsstämma. Disponenten har också en central roll när det gäller att upprätthålla och förbättra säkerheten. Disponentens egen aktivitet i fråga om att bedöma risker, upptäcka farliga situationer och framför allt ingripa i dessa är av stor betydelse.

²⁰ Räl 82 §

²¹ SRF om räddningsväsendet 2 § 3 mom.

3 Anvisningar för olika slag av olyckor samt farliga situationer och störningssituationer

Räddningsplanen ska klargöra vilka olycksförebyggande anvisningar och förhållningsregler för olyckssituationer och farliga situationer som ges till boende och till andra som använder fastigheten.²² Instruktionerna ges till de boende och andra parter. Instruktionerna kan också inkluderas i räddningsplanen till exempel som en bilaga. Instruktionerna ska utfärdas i händelse av sådana identifierade faror som bostadsfastigheten enligt räddningsplanen ska ha beredskap för. Instruktionerna kan gälla till exempel verksamhet vid eldsvådor (primärsläckning, larmning osv.), vattenskada (t.ex. primära åtgärder för bekämpning av skador samt larmnummer) och verksamhet vid störningar i utrustning (nämns i punkt 2.2). Utöver instruktionerna är det motiverat att ge de boende information om de vanligaste antändningsorsakerna, förebyggande brandförsvaret och rätt agerande vid eldsvådor, till exempel för att förebygga eldsvåda i en bostadslägenhet.

I instruktionerna beaktas också riskerna utanför fastigheten och allmänna instruktioner beträffande dessa ges. I samma sammanhang är det bra att påminna om goda förfaringsätt, som till exempel anskaffning och upprätthållande av livsmedel och läkemedel för några dagar (hemmalager).

Instruktionerna ska ges till alla boende och andra som använder fastigheten. Instruktionerna ska vara tydliga och anvisningarna ska vid behov vara tillgängliga på olika språk. Det rekommenderas att anvisningarna förtydligas av illustrationer. Det är nyttigt att regelbundet presentera och gå igenom anvisningarna, eftersom man på detta sätt kan förbättra de boendes kunskapsnivå och säkerställa att de kan handla på rätt sätt i olika farliga situationer.

I instruktionerna är det bra att utnyttja den stora mängd säkerhetsmaterial som räddningsväsendet publicerat (till exempel www.pelastustoimi.fi och räddningsverkens webbplatser). Informeringen behandlas närmare i kapitel 6.

²² Räl 15 § 2 mom. 3 punkten

4 Tryggande av förutsättningarna för släcknings- och räddningsuppgifter

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare är för egen del skyldig att vidta åtgärder för att trygga utrymning vid eldsvådor och andra farliga situationer samt åtgärder för att underlätta räddningsverksamheten. (RäL 14 § 1 mom. 4 punkten)

Anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, branddetektorer samt skyltar och belysning som anger utrymningsvägar ska inspekteras och underhållas regelbundet samt vara funktionsdugliga.²³

4.1 Adressangivelse

Bostadsfastigheten ska ha en synlig adressangivelse för att den lättare och snabbare ska hittas.²⁴ Bostadsfastigheten ska sörja för att ett nummer eller en bokstav som anger byggnaden och trapphuset har satts upp på ett adekvat sätt. Adressangivelserna på höghus och radhus ska under den mörka tiden vara belysta enligt vad kommunen har beslutat om detta i byggnadsordningen. Användningen av en vägvisartavla kan vara ett beaktansvärt alternativ om bostadsfastigheten består av flera byggnader eller trapphus. Räddningsmyndigheten kan också ge anvisningar om adressnumrering och vägvisartavlor. Vid olyckor är det också viktigt att ordna vägledning för räddningspersonalen så att olycksplatsen snabbt kan lokaliseras och så att den hjälpbehövande kan hittas utan dröjsmål.²⁵

4.2 Körvägar och räddningsvägar

Enligt räddningslagen ska ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare för egen del se till att körvägar eller andra förbindelser avsedda för utryckningsfordon (räddningsvägar) är farbara och fria från hinder och att de är märkta på lämpligt sätt. Fordon får inte parkeras eller andra hinder placeras på räddningsvägar.²⁶ Räddningsvägarna kan dock förses med särskilda avspärrningsbommar som inte hindrar utryckningsfordon. Syftet med en räddningsväg är att möjliggöra en ofördröjd räddningsverksamhet och därför är det viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid underhåll av räddningsvägen, till exempel snöplogning.

²³ RäL 12 §

²⁴ Markanvändnings- och byggförordningen 84 §

²⁵ RäL 14 § 1 mom. 4 punkten

²⁶ RäL 11 §

Körvägen kan märkas ut som räddningsväg endast om den har angetts som räddningsväg i bygglovshandlingarna och byggts som en sådan. På detta sätt kan man säkerställa att körvägens dimensionering och bärförmåga är tillräcklig för tunga utryckningsfordon. I annat fall finns det risk för att storleken eller bärförmågan på en väg som märkts ut som räddningsväg inte är tillräcklig för utryckningsfordon under ett räddningsuppdrag, vilket kan leda till att räddningsverksamheten misslyckas. Vid behov kan en körväg omvandlas till räddningsväg även i efterskott.

Det är viktigt att se till att andra utryckningsfordon (till exempel ambulanser) kommer tillräckligt nära fastigheten. Om man vill begränsa användningen av en vanlig körväg ska detta anges med andra förbudsskyltar eller märkningssätt än en skylt som anger räddningsväg. Bostadsaktiebolaget fattar beslut om detta.

5 Egen beredskap i undantagsförhållanden

Räddningsplanen ska också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden. (SRF om räddningsväsendet 2 § 2 mom.)

Bostadsfastigheternas egen beredskap hör till befolkningsskyddet och omfattar också verksamhet i sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. I undantagsförhållanden ansluts enskilda fastigheter till en del av organisationen för egen beredskap som leds av räddningsväsendet. Då kan de som bor i fastigheten med stöd av beredskapslagen förordnas att som arbetsskyldiga utföra befolkningsskyddsuppgifter. I praktiken innebär detta att säkerhetspersonal för enskilda fastigheter utbildas och görs förtrogna med sina uppgifter.

Till de fastighetsspecifika befolkningsskyddsuppgifterna hör första hjälpen-, röjnings- och släckningsuppgifter. En viktig uppgift är också att hjälpa de boende att söka skydd i skyddsrum eller inomhus enligt myndigheternas anvisningar och föreskrifter.

Om undantagsförhållanden föreskrivs med stöd av beredskapslagstiftningen. Orsaken kan till exempel vara en speciellt allvarlig händelse eller en katastrof såsom en vitt utbredd smittsam sjukdom eller ett väpnat angrepp som riktats mot Finland eller en risk för detta. Beredskap och åtgärder i enskilda bostadsfastigheter krävs framför allt vid militära hot och katastrofer vars verkningar utgör ett betydande direkt och indirekt hot mot människors liv, hälsa och egendom. En militär kris antas inte uppstå i en handvändning utan situationen eskalerar vanligen till undantagsförhållande under en

tidrymd av flera veckor till flera månader. En katastrof som leder till undantagsförhållanden kan dock utvecklas på några timmar eller dygn.

I undantagsförhållanden råder samma faror och hot som under normala förhållanden. Utöver dessa kan andra hot öka eller framhävas. Sådana hot är t.ex. strålningsrisk, utbredd sjukdomsepidemi, omfattande och långvarigt el- och energiavbrott, avbrott i bränsledistributionen, avbrott i datakommunikationen eller olika vapenverknningar under krig. I undantagsförhållanden är myndighetstjänsterna inte på samma nivå som under normala förhållanden och därför måste invånarna agera på eget initiativ och mer självständigt.

Under normala förhållanden har bostadsfastigheterna beredskap för befolkningsskydd närmast genom att sörja för underhåll, upprätthållande och utrustning av fastighetens skyddsrum. Fastigheterna kan också skaffa olika slags första hjälpen-tillbehör för behoven under normala förhållanden som vid behov också tillgodoser behoven i undantagsförhållanden.

I avsnittet som gäller undantagsförhållanden i räddningsplanen antecknas de faror och hot samt de åtgärder som framhävs i undantagsförhållanden och som inte har behandlats i andra avsnitt i räddningsplanen. I räddningsplanens avsnitt som gäller undantagsförhållanden kan till exempel följande antecknas:

- Risker och hot i undantagsförhållanden
- Beredskapsåtgärder för risksituationer och farliga situationer i undantagsförhållanden som inte har behandlats i räddningsplanens avsnitt om normala förhållanden
- Anskaffning, underhåll och inspektioner av anordningar och utrustningar i skyddsrummet under normala förhållanden (som en del av det övriga underhållsprogrammet i fastigheten)
- Förberedning av skydd (tömning av skyddsrum och omändring av konstruktioner för användning som skyddsrum eller byggande av och utrustning som tillfälligt skydd)
- Skydd i undantagsförhållanden (larm som getts av myndigheterna samt bostadsaktiebolagets interna larm, material som de boende tar med sig till skyddsrummet, ledning av skyddet osv.)
- Beredskap för evakuering.

Skydd

I räddningsplanen ges anvisningar om de boendes möjligheter att söka skydd mot faror i undantagsförhållanden. Man söker skydd endast på order av myndigheterna.

Skyddsrum

Skyddsrummet är avsett att skydda människor mot verkningarna av ett väpnat angrepp. Under andra tider kan skyddsrummet användas för andra ändamål med beaktande av skyddets primära användningsändamål. Om byggnaden saknar ett skyddsrum kan ett tillfälligt skyddsrum vid behov iståndsättas.

De tekniska anordningarna och materialen i skyddsrummet, såsom ventilationsanordningar, täta dörrar och luckor samt skyddsutrustning, ska hållas i skick. Till underhållet hör också inspektioner av skyddsrummet. Till bostadsfastighetens räddningsplanering hör planering av hur skyddsrummet ska tömmas och sättas i användbart skick. Skyddsrummet ska kunna tas i bruk inom 72 timmar efter påbudet.²⁷

Evakuering

Om det inte finns ett tillräckligt antal skyddsrum i området kan man som skyddsmetod i synnerhet i undantagsförhållanden flytta människor, dvs. evakuera, från det hotade området. Evakuering används som skyddsmetod endast på uppmaning av myndigheterna och i enlighet med deras anvisningar.

6 Att göra de boende och andra berörda parter förtrogna med innehållet i räddningsplanen

6.1 Informering om räddningsplanen

Räddningsplanen ska hållas uppdaterad och nödvändig information om den ska ges till invånare och anställda i byggnaden eller objektet i fråga samt till andra som är skyldiga att delta i verkställigheten av räddningsplanen. (SRF om räddningsväsendet 2 § 3 mom.)

Information om räddningsplanen ska ges förutom till de boende även till andra personer eller parter som deltar i verkställigheten av planen. Sådana parter är till exempel bostadsaktiebolagets fastighetsservice, gårdskarlar och det företag eller den person som ansvarar för städningen. Målet med informeringen som gäller räddningsplanen är att de som bor i fastigheten och de som regelbundet arbetar där ska ha nödvändig information om riskerna som är förknippade med fastigheten och om beredskaperna för dessa. Det är

²⁷ RåL 76 §

ytterst viktigt att de som bor och arbetar i fastigheten känner till instruktionerna som rör säkerheten i fastigheten. Byggnadens ägare (bostadsaktiebolagets styrelse) ansvarar för informeringen. I praktiken kan informeringen i bostadsfastigheten skötas på många sätt. På valet av det ändamålsenligaste sättet inverkar bland annat bolagets storlek och verksamhet.

Räddningsplanen kan upprättas för en enskild fastighet, men i planen måste alltid varje byggnads särdrag beaktas. Till exempel i ett bostadsaktiebolag som består av höghus och radhus eller byggnader av olika ålder kan räddningsplanen vara mycket olika för olika byggnader. Om bolaget består av flera byggnader ska information om räddningsplanen ges separat i varje byggnad.

Räddningsplanen delas ut till varje lägenhet. Räddningsplanen bör ges till hyresgästerna när hyresavtalet ingås. För att införa räddningsplanen kan även andra informationskanaler användas, t.ex.

- anslagstavlor i trappuppgångarna (ett permanent meddelande med de viktigaste kontaktuppgifterna osv. och därtill ett informationsinslag som byts varje månad/månadens instruktion)
- bostadsaktiebolagets webbplats
- skriftliga meddelanden som delas ut till lägenheterna och
- disponentintyget (i punkten tilläggsuppgifter antecknas ”räddningsplan uppgjord, datum” eller var räddningsplanen finns e.d.).

Elektronisk informering kan inte vara den enda kommunikationskanalen som används även om bolagets egen webbplats i vissa bolag är det normala sättet att förmedla information. Beträffande informeringen bör det beaktas att räddningsplanen inte till alla delar bör behandlas eller delas ut som en offentlig handling, då den kan innehålla känsliga uppgifter (säkerhet i fråga om nycklar e.d.).

Även om räddningslagen nämner informering bör frågor som rör säkerhet vara dubbelriktad kommunikation mellan de som bor i fastigheten och andra som använder fastigheten och bolagets styrelse och disponent. Då kan man reagera snabbare på nödvändiga förändringar och uppdatera räddningsplanen efter behov. Informeringen ska också betona att räddningsplanen har gjorts upp för bostadsfastighetens och de boendes säkerhet.

6.2 Utbildning och kompetens i egen beredskap

Utgångspunkten för egen beredskap är att de som är skyldiga att ha beredskap själva inhämtar de kunskaper och färdigheter som behövs för att göra upp en räddningsplan. Räddningsverken ger råd om hur räddningsplanen ska upprättas. För att styra räddningsplaneringen kan man också anställa en utomstående expert. Utbildning i anslutning till räddningsplaneringen ges förutom av räddningsverken även av både

kommersiella och allmännyttiga aktörer. Det är bra att säkerställa att utbildningen som skaffas ger åtminstone grundläggande kunskaper i skyldigheterna och ansvaret som rör egen beredskap och om räddningsplaneringsprocessen.

Förutom utbildning som rör planering kan bostadsfastigheterna ordna allmän säkerhetsutbildning för dem som bor i fastigheten. Det är motiverat att en sådan utbildning främst tar upp identifiering och förebyggande av faror och risker samt rätt agerande i farliga situationer.

De personer som deltar i utbildning som rör egen beredskap får inget ökat juridiskt ansvar för bostadsfastigheternas säkerhet utan det juridiska ansvaret för räddningsplaneringen och säkerheten ligger fortfarande på bolagsstyrelsen.

7 Källor

Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 390/2005
Markanvändnings- och bygglagen 132/1999
Räddningslagen 379/2011
Statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011
Beredskaps- och befolkningsskyddsordlista (2007)

8 Lagbilaga (utdrag ur räddningslagen och statsrådets förordning om räddningsväsendet)

Räddningslagen 379/2011

3 §

Allmän handlingsskyldighet

Var och en som märker eller får veta att en eldsvåda har brutit ut eller att någon annan olycka har inträffat eller är överhängande och som inte genast kan släcka branden eller avvärja faran är skyldig att utan dröjsmål underrätta dem som är i fara, göra nödanmälan och efter förmåga vidta räddningsåtgärder.

4 §

Aktsamhetsplikt

Var och en ska vara aktsam så att brandrisk eller risk för någon annan olycka samt skada undviks.

Var och en ska efter förmåga och inom ramen för sin bestämmanderätt se till att bestämmelserna och föreskrifter om förebyggande av eldsvåda och andra olyckor och om tryggande av människors säkerhet iakttas.

5 §

Försiktighet vid hantering av eld

Eld och lättantändliga, explosiva eller annars farliga ämnen ska hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet.

Vid heta arbeten eller när en reparation eller ett annat arbete medför avsevärd ökning av brandrisk eller risk för någon annan olycka ska tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas.

9 §

Byggnaders brand- och utrymningssäkerhet

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att byggnaden eller konstruktionen och dess omgivning hålls i sådant skick att

1) risken för att en eldsvåda uppstår, avsiktligt anläggs och sprider sig är liten,

2) personer som befinner sig i byggnaden vid en eldsvåda eller någon annan plötslig fara kan lämna byggnaden eller räddas på något annat sätt,

3) räddningsverksamhet är möjlig när en eldsvåda eller någon annan olycka inträffar,

4) räddningspersonalens säkerhet har beaktats.

Lättantändligt material eller andra lättantändliga föremål får inte förvaras på vindar, i källare eller under eller i omedelbar närhet av byggnader, om det innebär risk för att eldsvåda uppstår eller sprids eller om det försvårar släckningsarbetet.

10 §

Byggnaders utgångar

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att utgångarna och vägen till dem är framkomliga och fria från hinder och även i övrigt i sådant skick att de kan användas säkert och effektivt.

Vid utgångarna och i gångar på vindar, i källare eller i lagerutrymmen får inga föremål förvaras.

Utgångarna och vägen till dem ska vid behov märkas och vara belysta på lämpligt sätt. Närmare bestämmelser om märkning och belysning får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

11 §

Fastigheters räddningsvägar

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att körvägar eller andra förbindelser avsedda för utryckningsfordon (räddningsvägar) är farbara och fria från hinder och att de är märkta på lämpligt sätt.

Fordon får inte parkeras eller andra hinder placeras på räddningsvägar.

Närmare bestämmelser om märkning av räddningsvägar utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

12 §

Underhåll av anordningar

Följande i denna lag eller andra författningar eller av myndigheterna föreskrivna utrustningar och anordningar ska vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt:

- 1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel,
- 2) anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet,
- 3) branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar om överhängande fara,
- 4) skyltar och belysning som anger utrymningsvägar,
- 5) skyddsrummens utrustning och anordningar.

För de förpliktelser som avses i 1 mom. svarar ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare för egen del i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) tekniska detaljer och metoder för att anordningar ska hållas i funktionsdugligt skick och om underhållsprogram,
- 2) anordningar som ska genomgå ibruktagningsbesiktning eller periodisk besiktning eller som ska underhållas regelbundet,
- 3) tidpunkten för och intervallerna mellan serviceåtgärderna och besiktningarna,
- 4) registrering av åtgärderna.

13 §

Sotning och underhåll av ventilation

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning se till att

- 1) eldstäder och rökkanaler har sotats i enlighet med 59 §,
- 2) ventilationskanaler och ventilationsanordningar har underhållits och rengjorts så att de inte medför risk för eldsvåda,
- 3) stegar, delar av tillträdesvägar på tak och säkerhetsutrustning på tak hålls i sådant skick att sotningsarbetet kan utföras säkert.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) eldstäder och rökkanaler som ska sotas regelbundet och om tidpunkten för och intervallerna mellan sotningarna,
- 2) ventilationskanaler och ventilationsanordningar som av brandsäkerhetsskäl ska rengöras regelbundet, om tidpunkten för och intervallerna mellan rengöringarna och om hur rengöringen ska utföras.

14 §

Egen beredskap

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare är för egen del skyldig att:

- 1) förebygga eldsvådor och uppkomsten av andra farliga situationer,
- 2) ha beredskap att skydda personer, egendom och miljö i farliga situationer,
- 3) ha beredskap att släcka eldsvådor och för andra sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra,
- 4) vidta åtgärder för att trygga utrymning vid eldsvådor och andra farliga situationer samt åtgärder för att underlätta räddningsverksamheten.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också verksamhet som bedrivs någon annanstans än i en byggnad samt offentliga tillställningar.

15 §

Räddningsplan

En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymnings säkerheten eller räddningsverksamheten är mer krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Byggnadens eller objektets innehavare ansvarar för att en räddningsplan görs upp. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp

räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp räddningsplanen för byggnaden i samarbete med verksamhetsidkare för vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 §.

Räddningsplanen ska innehålla en redogörelse för

1) slutsatserna av bedömningen av faror och risker,

2) säkerhetsarrangemangen i byggnaden och de utrymmen som används i verksamheten,

3) olycksförebyggande anvisningar och förhållningsregler för olyckssituationer och farliga situationer till boende och andra personer,

4) eventuella andra åtgärder i anslutning till objektets egen beredskap.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om de objekt för vilka en räddningsplan ska göras upp. Närmare bestämmelser om räddningsplanens innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Brandvarnare

Innehavaren av en lägenhet är skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden.

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren samma skyldighet som anges i 1 mom. Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om antalet anordningar enligt 1 och 2 mom. och deras placering och funktion.

76 §

Användning av skyddsrum under normala förhållanden och ibruktagningsberedskap

Skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskydd ska vara i sådant skick att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar.

80 §

Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter

Enligt 80 § i räddningslagen får den lokala räddningsmyndigheten förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften enligt 78 § förutsätter.

Brandsyn får förrättas i byggnader och konstruktioner, i lägenheter och bostäder som hör till dem och i andra objekt. Den som förrättar brandsyn ska ges tillträde till alla utrymmen och objekt som synen gäller. En representant för syneobjektet ska visa upp föreskrivna planer och övriga handlingar samt förevisa hur brandsäkerheten är ordnad.

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska på begäran avgiftsfritt tillställa den lokala räddningsmyndigheten räddningsplanen enligt

15 § och eventuella andra handlingar över objektets brand- och utrymningssäkerhet som den lokala räddningsmyndigheten behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 §.

Vid brandsyn ska det föras protokoll som i allt väsentligt specificerar syneobjektet, brandsynens förlopp, inspektörens viktigaste iakttagelser, den utredning som representanten för syneobjektet visar upp och slutsatser med motiveringar. Protokoll ska också föras, om den lokala räddningsmyndigheten annars i samband med tillsynen utfärdar ett föreläggande att avhjälpa brister enligt 81 § eller avbryter verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka. Protokollet ska utan dröjsmål delges parterna.

81 §

Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten

Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift i enlighet med 81 § konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i denna lag, ska myndigheten bestämma att de ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska en frist utsättas.

Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift enligt denna lag konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i någon annan lag och bedömer att bristerna medför allvarlig risk för människors säkerhet, kan myndigheten bestämma att bristerna ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska den lokala räddningsmyndigheten underrätta den behöriga tillsynsmyndigheten om saken.

Om en brist eller ett felaktigt förfarande som konstaterats i samband med en tillsynsuppgift eller annars medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka, får räddningsmyndigheten vid behov genast avbryta verksamheten och bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor. Beslutet ska genast iakttas.

82 §

Särskilda säkerhetskrav

Om verksamheten eller förhållandena på en plats medför större risk än normalt för människors säkerhet, brandsäkerheten eller miljön, kan den lokala räddningsmyndigheten om det är nödvändigt ålägga verksamhetsidkaren att till platsen skaffa ändamålsenlig släckningsmateriel och annan utrustning som underlättar räddningsarbetet eller installera en automatisk släckanläggning eller att på platsen vidta andra nödvändiga åtgärder för förebyggande av olyckor och skydd av människor och egendom vid olyckor.

Den lokala räddningsmyndigheten ska höra kommunens byggnadstillsynsmyndighet enligt 124 § i markanvändnings- och bygglagen i samband med beredningen av ett föreläggande enligt 1 mom. om de särskilda säkerhetskraven för ett objekt, om uppfyllandet av säkerhetskraven förutsätter bygglov eller åtgärdstillstånd.

Statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011)

1 §

Skyldighet att göra upp räddningsplaner för byggnader och andra objekt

En räddningsplan enligt 15 § i räddningslagen (379/2011) ska göras upp för

- 1) bostadsbyggnader som omfattar minst tre bostadslägenheter,
- 2) objekt som avses i 18 § i räddningslagen,

Om det för samma objekt ska göras upp en säkerhets- eller beredskapsplan eller någon annan motsvarande plan med stöd av någon annan lag än räddningslagen eller enligt föreskrifter av en behörig myndighet, behöver ingen separat räddningsplan göras upp, utan motsvarande uppgifter kan tas in i den andra plan som nämns ovan. Detta ska nämnas i planen.

2 §

Räddningsplanens innehåll

Förutom det innehållskrav som anges i 15 § 2 mom. i räddningslagen ska även avvikande användning av ett objekt och tillfälliga ändringar i användningssättet vid behov beaktas i räddningsplanen.

Räddningsplanen ska också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden.

Räddningsplanen ska hållas uppdaterad och nödvändig information om den ska ges till invånare och anställda i byggnaden eller objektet i fråga samt till andra som är skyldiga att delta i verkställigheten av räddningsplanen.

Räddningsverket ska ge råd om utarbetandet av räddningsplanen.